

**AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ KARARLARININ UYGULANMASI
ULUSAL İNSAN HAKLARI KURUMLARINA YÖNELİK KILAVUZ**

**Implementation of the European Convention on Human Rights
Guidance for NHRIs on ECtHR Judgment Implementation**

(Çeviri: Ezgi KAŞKAVAL OKYAY)

ÇEVİRİ NO: 0012

YAYIN NO: 0014

* İngilizce'den Türkçe'ye yapılmış resmi olmayan çeviridir. Çeviri belgeyi hazırlayan kuruluşu bağlamaz. İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanları Derneği (İHUD) çevirilerin doğruluğu veya geçerliliği konusunda herhangi bir sorumluluk üstlenmez. Bu çeviri, çeviri sahibinin adıyla beraber olması koşulu ile İHUD'a atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir. Çeviri hakkındaki görüş ve önerileriniz için ihud@ihud.org adresine e-posta gönderebilirsiniz.

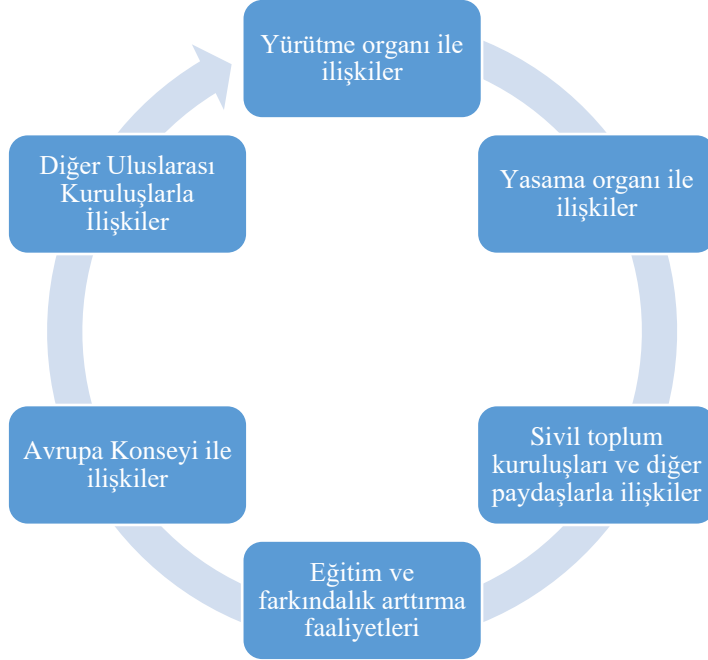
AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ KARARLARININ UYGULANMASI HUSUSUNDA ULUSAL İNSAN HAKLARI KURUMLARINA YÖNELİK KILAVUZ

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) sistemi Avrupa'da insan haklarının korunması hususunda son derece önemli bir alanı işaret etmektedir. Söz konusu sistemin, öngörülen etkinliğe ulaşabilmesi için Üye Devletlerin iç hukuk düzenleri içerisinde kendi yolunu tayin edebilmesi gerekmektedir. Hâlihazırda, Mahkeme kararlarının yetersiz uygulanması Sözleşme sisteminin sağlayabileceği etkin korumayı sekteye uğratmaktadır. Yine aynı şekilde söz konusu kararların gecikmiş veya kısmi olarak uygulanması, insan haklarının korunması ve geliştirilmesinde Mahkeme'nin etkinlik düzeyini olumsuz yönde etkilemektedir.

Ulusal İnsan Hakları Kurumları (UİHK'ler) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin etkin bir biçimde uygulanmasında önemli birer paydaş olarak değerlendirilmektedir. UİHK'ler, ulusal insan hakları mekanizmaları konusunda yalnızca Paris Prensipleri kaynaklı görev alanları açısından değil, ulusal bağlamda da Sözleşme Sistemi'nin uygulanması konusunda iyi konumlandırılmış bir noktada yer almaktadır. UİHK'ler insan hakları standartlarının ulusal düzeyde uygulanmasına ilişkin ihtiyaçların ve zorlukların tespit edilmesinde gerekli uzmanlığa ve kendine özgü bakış açısına sahiptir. Bu bağlamda, Bakanlar Komitesi tarafından da vurgulandığı üzere UİHK'lerin Sözleşme'nin ulusal düzeyde etkin biçimde uygulanması sürecine katılımı son derece önemlidir.

Buna ek olarak, UİHK'ler AİHM kararlarının hızlı bir biçimde uygulanması konusunda uluslararası süreçlere de katılım sağlayabilmektedir. Bu bağlamda UİHK'lerin ulusal ve uluslararası düzeyde üstlenecekleri rolün tamamlayıcı nitelikte olduğunu hatırlamak gerekmektedir. UİHK'lerin, AİHM kararlarının uygulanmasına yönelik bu çalışmaları sürekli bir döngü niteliği taşımaktadır. Söz konusu döngüye ilişkin tablo aşağıda yer almaktadır:

UİHK'lerin Uygulama Görevine İlişkin Döngü

Yürütme Organı ile İlişkiler

Üye Devletler, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve AİHM kararlarının uygulanmasında temel düzeyde sorumludur. UİHK'ler hükümetlerle ilişkiler geliştirerek söz konusu sorumluluğun hatırlatılması noktasında hükümetleri etkileyebilmektedir. Bazı ülkelerde UİHK'ler, AİHM kararlarının ulusal düzeyde uygulanması konusunda yürütme organı ve ilgili diğer aktörlerle resmi düzeyde düzenli görüşmeler gerçekleştirmektedir.

İyi Uygulama Örnekleri

Hırvatistan- Ulusal Uzmanlar Komisyonu

2014 yılında kurulmuş olan Hırvatistan Ulusal Uzmanlar Komisyonu AİHM kararlarının uygulanmasına yönelik çalışmaların tanımlanması ve hayata geçirilmesi konusunda kurumlar arası bir yapılanma olarak faaliyet göstermektedir. Tüm Bakanlıklar, yargı

organları ve Ulusal İnsan Hakları Kurumundan (The Croatian Ombudswoman) temsilcilerin yer aldığı Komisyon'da toplam 40 üye bulunmaktadır. Komisyon'un çalışmaları kapsamında taslak eylem planı hazırlanmakta ve ilgili kararların uygulanmasından sorumlu olan kurumlara belirli sorular yöneltilmektedir. Komisyon çalışmaları kapsamında olan kamu kurumu, kararların uygulanması konusunda spesifik tedbirler ve zaman çizelgesi önermekle sorumludur.

Komisyon'da Ulusal İnsan Hakları Kurumundan bir temsilci bulunmaktadır. Bu bağlamda, Hırvatistan UIHK'nin AIHM kararlarını uygulaması sürecini izleme görevi bulunmaktadır. Bugüne kadar UIHK, ilgili eylem planlarına ilişkin görüşlerini sunmuş olup söz konusu görüşler nihai eylem planlarına dahil edilmiştir. (Secic, Dolenc ve Gladovic davaları)

Çek Cumhuriyeti (Çekya)- AIHM Kararlarının Uygulanması Konusunda Uzmanlar Birliği

AIHM Kararlarının Uygulanması Konusunda Uzmanlar Birliği Çek Hükümeti'nin danışma organı olarak faaliyet göstermektedir. Birliğin amacı AIHM kararlarının etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak ve bu konuya ilişkin ilgili makam ve merciler nezdinde farkındalığın artırılmasına yönelik çalışmalar yürütmektir. Diğer bir amaç ise Sözleşme'nin ve Mahkeme içtihadının ulusal düzeyde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar tarafından günlük uygulamalarda kullanılmasını sağlamaktır.

Birlik, Çek Cumhuriyeti'ne yönelik AIHM kararlarını analiz ederek, konuya ilişkin çözüm önerileri hazırlayarak ilgili makamlara iletmektedir. Buna ek olarak Birlik, doğrudan Çek Cumhuriyeti'ne yönelik olmayan fakat etkisi itibarıyla ülkeyle ilişkilendirilebilecek diğer kararların da analizini gerçekleştirmektedir.

Tüm Bakanlıklar, parlamento, yüksek mahkeme, akademi, sivil toplum ve Çek Cumhuriyeti Ulusal İnsan Hakları Kurumu (Public Defender) temsilcilerinden oluşan Birlik ilk toplantısını 10 Kasım 2015 tarihinde gerçekleştirmiştir.

Slovenya İnsan Hakları Ombudsmanı- Bakanlıklararası Çalışma Grubu

AIHM kararlarının uygulanması konusunda Bakanlıklararası Çalışma Grubu Adalet Bakanlığı'nın girişimi ile 2015 yılında kurulmuştur. Adalet Bakanlığı başkanlığında faaliyet gösteren çalışma grubu, Avrupa Konseyi Nezdinde Slovenya Temsilciliği, Yüksek Mahkeme, ilgili Bakanlıklar ve Ombudsman ofisi temsilcilerinden oluşmaktadır.

Çalışma grubu, yılda bir ya da iki kez -ya da gerektiğinde- toplanmaktadır. AIHM kararlarının hukuki analizini gerçekleştirerek kararların uygulanmasına yönelik alınması gereken tedbirler konusunda eylem planları ve kanun tasarıları hazırlamak, raporlamalar gerçekleştirmek ve Avrupa Konseyi Kararların İcrası Birimi ile istişareler yürütmek Çalışma Grubu'nun görevleri arasındadır.

Yürütme Organı ile İletişim Konusunda Yol Haritası

1. AIHM kararlarında ortaya konmuş olan ihlallerle ilgili endişeler konusunda, ilgili bakanlıklar veya ulusal otoritelerle temasa geçilmesi ve kararların uygulanmasına ilişkin Devletin önerilerinin neler olduğu konusunda bilgi toplanması.
2. Hak ihlalleri karşısında Devletin pozisyonunu daha iyi anlamak için ilgili bakanlıklar ve ulusal otoritelerle sağlıklı bir diyalog kurulması.
3. Devletin ilgili kararlara ve zaman çizelgesine uyulması konusundaki kararlılığının ve kapasitesinin takdir edilmesi.
4. Kararlarda ortaya konan hususlara ilişkin hak temelli çözümler üretilerek resmi yazışma ile devlete sunulması.
5. Ulusal eylem planlarına katkı sunulması.
6. Bahse konu hususları görüşmek üzere ilgili bakanlıklar ve ulusal otoritelerden toplantı talep edilmesi.
7. AIHM tarafından tespit edilen insan hakları ihlalinin ortadan kaldıracabilecek düzeyde bir mevzuat tasarısı veya kılavuz ilkeler hazırlayarak hükümete ve bakanlıklara sunulması.

8. Taslak mevzuata veya tedbirlere ilişkin Hükümete görüş sunulması.

Yasama organı ile ilişkiler

Uluslararası insan hakları standartlarının uygulanmasında ulusal parlamentolar önemli bir rol üstlenmektedir. ÜİHK'ler AİHM kararlarında ortaya konan insan hakları standartlarını analiz ederek, hak ihlallerinin ortadan kaldırılmasına yönelik gerekli mevzuatın geliştirilmesi konusunda parlamentoları etkileyebilmektedirler.

İyi Uygulama Örnekleri

Gürcistan

2020 yılında Gürcistan İnsan Hakları Kurumu (Public Defender of Georgia), AİHM kararlarının uygulanması konusunda Parlamento'ya bir rapor sunmuştur. Söz konusu raporda, uygulamaya ilişkin zorluklar ve tavsiyeler gündeme getirilmiştir.

Yunanistan

Yunanistan Ulusal İnsan Hakları Kurumu, Chowdury kararının yetersiz uygulanması konusunda farkındalığı arttırmak üzere parlamentoda gerçekleştirilen görüşmelere katılım sağlamıştır.

Yasama Organı ile İletişim Konusunda Yol Haritası

1. Ulusal mevzuat ile Sözleşme hükümlerinin uyumlaştırılması konusunda atılacak adımların ortaya konulması.
2. AİHM kararlarında ortaya konan haklar konusunda sorumlu parlamento komisyonunun belirlenmesi.
3. İlgili komisyona rapor ya da resmi yazıyla ulaşılması.
4. Parlamento'ya tavsiyeler sunulması.

5. AİHM kararından kaynaklanan etkileri tartışmak üzere ilgili komisyondan katılımcı talep edilmesi.

Sivil Toplum Kuruluşları ve Diğer Paydaşlarla İlişkiler

UİHK'ler hükümet ve sivil toplum kuruluşları arasında köprü vazifesi görmektedir. Bu çerçevede AİHM kararlarının uygulanması konusunda sivil toplum kuruluşlarıyla gerçekleştirilecek işbirliği son derece önemlidir. Söz konusu işbirliği kapsamında çeşitli uzmanlık alanlarının bir araya gelmesi, kapasite geliştirilmesi ve AİHM konusunda farkındalığın arttırılmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilebilir.

İyi Uygulama Örnekleri

Ermenistan- Sivil Toplum Kuruluşlarıyla Ortak Görüşmeler

Ermenistan Anayasası uyarınca Ermenistan Ulusal İnsan Hakları Kurumu (Human Rights Defender of Armenia), tamamlayıcı-kurullar oluşturma görevini haizdir. Söz konusu kurullar sivil toplum kuruluşları ve diğer bağımsız aktörlerin katılımı ile oluşturulmaktadır. Kurulların gündemini tüm katılımcılar belirleyebilmektedir. Ermenistan'a yönelik AİHM kararları kurulların gündemine dâhil olabilmektedir. (Poghosyan v. Ermenistan kararı)

Hırvatistan- Sivil Toplum ve Diğer Paydaşlarla Güçlü ve Daimi İşbirliği

Hırvatistan Ulusal İnsan Hakları Kurumu AİHM kararlarının uygulanması konusunda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarıyla düzenli olarak görüşmeler gerçekleştirmektedir. İnsan haklarının korunması ve ayrımcılıkla mücadele kapsamında pek çok sivil toplum kuruluşunun görüşü alınarak Kurumun yıllık raporlarına dâhil edilmiştir.

Sivil Toplum ve Diğer Paydaşlarla İlişkiler Konusunda Yol Haritası

1. AİHM kararları ve AİHM içtihadı kapsamında ortaya konulmuş olan hak ihlallerine yönelik ne tür çözümler üretilebileceği konusunda sivil toplum ve diğer paydaşlarla bir araya gelmek.
2. İnsan haklarının korunması ve geliştirilmesine yönelik faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarıyla konu bazlı ve sürdürülebilir ilişkiler geliştirmek.
3. Mağdurlar konusunda çalışmalar gerçekleştiren avukatlar ve hak savunucuları ile yuvarlak masa toplantıları düzenlemek.

Eğitim ve Farkındalık Arttırma

Sözleşme ve Mahkeme içtihadı konusunda farkındalığın arttırılması konuya ilişkin uygulama boşluklarının doldurulması bakımından kritik önem taşımaktadır. UİHK'ler Sözleşme standartlarına ilişkin etkinlikler, AİHM kararlarında yer alan hak ihlallerine ilişkin farkındalık arttırma faaliyetleri ve AİHM içtihadına ilişkin konferanslar düzenleyebilmektedirler. Buna ek olarak, yıllık raporları, web siteleri ve sosyal medya aracılığıyla AİHM kararlarına ilişkin farkındalığın arttırılmasını sağlayabilmektedirler.

İyi Uygulama Örnekleri

Hırvatistan

Hırvatistan Ulusal İnsan Hakları Kurumu yayınladığı yıllık raporlar kanalıyla¹ AİHM kararlarına ve Sözleşme standartlarına ilişkin atıflar gerçekleştirmektedir. Kurum ayrıca, AİHM kararlarını dikkate almayan uygulamalar ve mevzuata yönelik raporlamalar gerçekleştirerek ilgili kurumlara tavsiyelerde bulunmaktadır.

Gürcistan

Gürcistan Ulusal İnsan Hakları Kurumu tarafından uluslararası kuruluşlara yapılan yazılı bildirimlere ilişkin özel bir web sayfası oluşturulmuştur. Bu sayfa aracılığıyla madde 9(2) bağlamında Bakanlar Komitesine yapılan bildirimler de kamuoyuyla

¹ <https://www.ombudsman.hr/en/reports/>

paylaşılmakta ve konuya ilişkin uluslararası prosedürler konusunda farkındalığın arttırılması hedeflenmektedir.

Yunanistan

Yunanistan Ulusal İnsan Hakları Kurumu AİHM kararlarına ilişkin özel bir web sayfası oluşturmuştur. Kurum, AİHM bilgi notlarının (factsheets) Yunancaya tercüme edilmesi konusunda görev almaktadır. Buna ek olarak, Yunanistan'a yönelik tüm AİHM kararlarının listesi ilgili web sayfasında paylaşılmaktadır.

Slovenya

Slovenya Ulusal İnsan Hakları Kurumu 2017 yıllık raporunda Slovenya'ya yönelik AİHM kararlarına ilişkin atıflar yer almaktadır.²

Eğitim ve Farkındalık Arttırma Konusunda Yol Haritası

1. AİHM kararlarında ortaya konan belirli hak ihlallerine ilişkin araştırmalar gerçekleştirilmesi.
2. Sözleşme'de yer alan hakların korunması ve geliştirilmesi konusunda uluslararası iyi uygulama örneklerinin derlenmesi.
3. Konuya ilişkin farkındalık arttırma faaliyetleri organize edilmesi.
4. AİHM içtihadına ilişkin konferanslar düzenlenmesi.
5. Medya ve sosyal medya raporlamaları gerçekleştirerek UİHK web sitesi içerisinde AİHM kararlarına özgülülenmiş sekmeler oluşturulması.

Avrupa Konseyi

AİHM'e Üçüncü Taraf Sıfatıyla Katılım

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 36/2 ve AİHM İçtüzüğü 44/3 maddeleri kapsamında Mahkeme, yazılı görüş sunma şeklinde gerçekleştirilecek olan üçüncü taraf sıfatıyla katılımlara izin verebilir. Bu bağlamda UİHK'ler hem bireysel olarak hem de toplu bir

² https://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/LP2017_VARUH_ENG.pdf

biçimde (ya da ENNHRI aracılığıyla³) davalara katılabilmektedir. ÜİHK'lerin **kendi ülkelerindeki** insan hakları durumuna ilişkin **bağımsız bildirimler** gerçekleştirmesi yetkisi bağlamında AİHM'e üçüncü taraf sıfatıyla katılımları özel bir öneme sahiptir. ÜİHK'lerin katılımıyla elde edilen bilgiler, söz konusu olayın ülkede büyük ölçekli ve sistematik bir sorunun parçası olup olmadığını göstermektedir. ÜİHK'ler konuya ilişkin gerçekçi bilgiler ile ulusal mevzuatla politikalara ilişkin arka plan verilerinin sağlanmasında önemli aktörlerdir.

İyi Uygulama Örnekleri

Ermenistan

Ermenistan Ulusal İnsan Hakları Kurumu Hakobyan v. Ermenistan davasına üçüncü taraf sıfatıyla katılmıştır. Söz konusu katılımda, cezaevlerinde yeterli ve gerekli tıbbi yardımın sağlanması konusunda ilgili hükümlere ve sistematik sorunlara yer verilmiştir.⁴

³ ENNHRI Üçüncü Taraf Sıfatıyla Katılımları

- [Strobye v. Denmark and Rosenlind v. Denmark](#) (Applications nos. [25802/18](#) and [27338/18](#)), 25 May 2019, [ENNHRI submission](#).
- [Big Brother Watch v United Kingdom](#) (Application Nos. 58170/13, 62322/14 and 24960/15), referred to Grand Chamber on 4 February 2019, [ENNHRI Submission](#) to Grand Chamber of ECtHR.
- [Big Brother Watch v United Kingdom](#) (Application no. 58170/13), 4 September 2013, [ENNHRI Submission](#).
- [Ten Human Rights Organisations v. United Kingdom](#) (Application no. 24960/15), 20 May 2015, [ENNHRI Submission](#).
- [Gauer and others v. France](#) (Application no. 61521/08), 23 October 2012, [European Group of NHRIs' Submission](#).
- [D.D. v. Lithuania](#) (involuntary admission to a psychiatric institution and unfairness of guardianship proceedings) (Application no. 13469/06), 14 February 2012, [European Group of NHRIs' Submission](#).

⁴ Diğer ÜİHK'lerin Üçüncü Taraf Sıfatıyla Katılımları

- [Maassen v. The Netherlands](#), Application no.10982/15) – Netherlands Institute for Human Rights, application lodged on 24 February 2015, concerning the reasoning of pre-trial detention decisions following from Article 5 ECHR.
- [Calderon Silva v. the Netherlands](#), Application no. 4784/15 – Netherlands Institute for Human Rights, 31 May 2016, concerning the reasoning of pre-trial detention decisions following from Article 5 ECHR.
- [Zohlandt v. the Netherlands](#), Application no. 69491/16 – Netherlands Institute for Human Rights, application lodged 16 November 2016, concerning the reasoning of pre-trial detention decisions following from Article 5 ECHR.
- [Hasselbaink v. the Netherlands](#), Application no. 73329/16 – Netherlands Institute for Human Rights, application lodged on 29 November 2016, concerning the reasoning of pre-trial detention decisions following from Article 5 ECHR.
- [Al-Saadoon and Mufdhi v. the United Kingdom](#), Application no. 61498/08 – International Commission of Jurists and others.
- [Boumediene and Others v. Bosnia and Herzegovina](#), Applications nos. 38703/06, 40123/06, 43301/06, 43302/06, 2131/07 and 2141/07 – Interights and the International Commission of Jurists.

Madde 9(2) Kapsamında Bakanlar Komitesi'ne Gerçekleştirilen Bildirimler

Mahkeme, Sözleşme'de yer alan hakların bir veya daha fazlasının ihlal edildiğine ilişkin nihai kararı verdiğinde dava Bakanlar Komitesi'ne iletilir. Bakanlar Komitesi İçtüzüğü'nün 9(2) maddesine göre ÜİHK'ler Bakanlar Komitesi'ne bildirim sunarak bu izleme sürecine dâhil olabilirler. Bu bildirimler aracılığıyla ÜİHK'ler kararların infazı konusunda Devletlerin performanslarını değerlendirebilirler ve konuya ilişkin tavsiyelerde bulunabilirler. Bu bağlamda, 9(2). madde kararların icrası konusunda ÜİHK'lere AİHM düzeyinde resmi bir diyalog imkanı sağlamaktadır.

-
- F.G. v. Sweden, Application no. 43611/11 – the Aire Centre (advice on individual rights in Europe), the European Council on Refugees and Exiles (ECRE) and the International Commission of Jurists (ICJ), 10 October 2014.
 - Execution of M.S.S. v. Belgium and Greece (Application no. 30696/09) in relation to Greece – the European Council on Refugees and Exiles (ECRE) and the International Commission of Jurists (ICJ), 2 March 2015.
 - Yengo v. France, Application no. 50494/12 – French NHRI (CNCDDH) and the General Controller of Places of Deprivation of Liberty (CGLPL) – the French NPM, 4 June 2013.
 - J.M.B. v. France, Application no. 9671/15 – CNCDDH and the General Controller of Places of Deprivation of Liberty (CGLPL) – the French NPM, 11 February 2016.
 - F.R. v. France, Application No. 12792/15, – CNCDDH and the General Controller of Places of Deprivation of Liberty (CGLPL) – the French NPM, 11 February 2016.
 - Khan v. France, Application No. 12267/16, CNCDDH, 28 February 2019.
 - Moustahi v. France, Application No. 9347/14, CNCDDH, 30 October 2017.
 - Association confraternelle de la Presse Judiciaire and 11 others v. France, Application no. 49526/15, 26 April 2017.
 - A.A.A. v. France and I.O. v. France, Application nos. 26735/15 and 40132/15 -CNCDDH, 4 July 2017 and 31 May 2016 respectively.
 - Gjutaj & others v. France, Application No. 63141/13 – CNCDDH, application lodged 7 October 2013.
 - Hakobyan v. Armenia, Application no. 24425/17 – Human Rights Defender of the Republic of Armenia, application lodged on 29 March 2017.
 - McCaughey & Ors v. the UK, Application no. 43098/09 – Northern Ireland Human Rights Commission and Equality and Human Rights Commission (Great Britain), 16 July 2013.
 - Jordan v. the UK (2003) 37 EHRR 52, Application no. 24746/94, joined with Shanaghan v. the UK, Application no. 37715/97, McKerr and others v. the UK, Application no. 28883/95, Kelly and others v. the UK, Application no. 30054/96 – Northern Ireland Human Rights Commission, 4 May 2001.
 - M.A. v. Denmark, Application no. 6697/18 – Danish Institute for Human Rights, 7 September 2018.
 - Tkheldze v. Georgia, Application no. 33056/17 – Public Defender of Georgia, application lodged on 13 April 2017.
 - Rustavi 2 Broadcasting Company Ltd and Others v. Georgia, Application no. 16812/17 – Public Defender of Georgia, 18 July 2019, request for referral to the Grand Chamber pending.
 - Pirtskhalava and Tsaadze v. Georgia, Application no. 9714/18 – Public Defender of Georgia, application lodged on 18 June 2018.
 - Guðmundur Andri Ástráðsson v. Iceland, Application no. 26374/18 – Public Defender of Georgia, 26 December 2019.

UİHK'lerin bu diyalogun bir parçası olması son derece önemlidir. 9. madde kapsamında UİHK'lerin katılımı Mahkeme kararlarının izlenmesi sürecini daha katılımcı hale getirmekte; sürecin sadece Devletlerin sağladığı verilerle değerlendirilmesinin önüne geçmektedir. 9. madde kapsamında Bakanlar Komitesi Kararların İcrası Birimi, ilgili ülkedeki sorunlara ilişkin daha yakın bir bakış açısına ve yerel düzeyde bilgiye erişmekte kararlara tam anlamıyla uyulmasının önündeki engelleri ve zorlukları daha iyi kavrayabilmektedir.

Hâlihazırda, davaların 1/10 inden daha azı madde 9(2) bağlamında değerlendirilmektedir. Bu da Bakanlar Komitesi Kararların İcrası Birimi'nin değerlendirmelerini yalnızca Devlet raporlarına bağlı kalarak gerçekleştirdiğini göstermektedir. Devletin sağladığı verileri tamamlayıcı nitelikte olması ya da bu verilere zıt bilgiler içermesi anlamında farklı kaynaklardan edinilen bilgiler, uygulama sürecinin daha güçlü bir biçimde analiz edilmesini sağlayabilmekte ve yetersiz uygulanan Mahkeme kararlarında ilerlemeler sağlanmasını mümkün klabilmektedir.

Madde 9(2) bağlamında UİHK'lerin Bildirimlerine İlişkin Örnekler

- Ermenistan Ulusal İnsan Hakları Kurumu(The Human Rights Defender of Armenia):
Poghosyan/ Ermenistan
- Fransa Ulusal İnsan Hakları Kurumu (The French National Consultative Commission)
Khan / Fransa
- Gürcistan Ulusal İnsan Hakları Kurumu (The Public Defender of Georgia)
Gharibashvili/Gürcistan
- Hollanda Ulusal İnsan Hakları Kurumu (The Netherlands Institute for Human Rights)
Corallo/Hollanda
- Polonya Ulusal İnsan Hakları Kurumu (The Commissioner for Human Rights of Republic of Poland), madde 9(2) kapsamında birçok bildirim sunmuş olup

özellikle kürtaj konusuna ilişkin değerlendirmelerde bulunmuştur. Mahkeme pek çok kez yasal kürtaja erişimin sağlanmaması konusunda ihlal kararı vermiştir. Kurum bu kararların uygulanmasına yönelik tavsiyeler vermektedir.

Diğer Uluslararası Mekanizmalar

Kararların uygulanması konusunda Bakanlar Komitesi'ne rapor sunulması dışında UİHK'ler diğer uluslararası kuruluşlara bu konuya ilişkin gölge rapor sunabilmektedirler. (BM Özel Usuller, Evrensel Periyodik Gözden Geçirme Mekanizması ve BM Sözleşme Mekanizmaları gibi). A düzeyinde akredite olmuş UİHK'ler BM süreçlerine ve mekanizmalarına katılma hakkına sahiptir.⁵

İlgili Kaynaklar:

Avrupa Konseyi Belgeleri

- Mahkeme içtihadına ve görülmekte olan davalara ilişkin tematik olarak hazırlanmış AİHM bilgi notları (factsheets)
<https://www.echr.coe.int/pages/home.aspx?p=press/factsheets>
 - Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Etkisine ilişkin web sayfası
<https://www.coe.int/en/web/impact-convention-human-rights#/>
 - HUDOC-EXEC, AİHM kararlarının uygulanmasına ilişkin tüm dokümanlara erişim imkanı sunan veri tabanı⁶
[https://hudoc.exec.coe.int/eng#{%22EXECDocumentTypeCollection%22:\[%22CEC%22\]}](https://hudoc.exec.coe.int/eng#{%22EXECDocumentTypeCollection%22:[%22CEC%22]})
- Kararların uygulanma durumu
 - Hükümet eylem planları/raporlar
 - Sivil toplum kuruluşları, UİHK'ler ve Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri ve UNHCR gibi diğer aktörlerin bildirimleri
 - Bakanlar Komitesi kararları
 - Nihai Kararlar

⁵ BM Mekanizmalarına katılım konusunda detaylı bilgi için <https://ganhri.org/>

⁶ Ayrıca bkz: <https://rm.coe.int/16806b73bd>

- AİHM Kararların İcrası Dairesi, UİHK'ler ve sivil toplum kuruluşlarının bildirimleri
<https://www.coe.int/en/web/execution/nhri-ngo>

Madde 9 a ilişkin bildirimleri içeren veri tabanı

https://search.coe.int/cm?k=#title=Information%20from%20NGOs%2C%20national%20human%20rights%20institutions%20and%20IGOs#k=*#f=%5B%7B%22p%22%3A%22CoEFilter%22%2C%22i%22%3A1%2C%22o%22%3A1%2C%22m%22%3A0%2C%22ix%22%3A1%2C%22value%22%3A%22Information%20from%20NGOs%20%26%20National%20HR%20institutions%20%26%20IGOs*%22%7D%2C%7B%22p%22%3A%22CoEGeography%22%2C%22i%22%3A1%2C%22o%22%3A1%2C%22m%22%3A2%2C%22ix%22%3A1%7D%5D

- AİHM Kararların İcrası Dairesi- Ülke Bilgi Notları
<https://www.coe.int/en/web/execution/country-factsheets>
- İcra Dairesi tarafından hazırlanan tematik bilgi notları
<https://www.coe.int/en/web/execution/thematic-factsheets>
- 2020 HELP Çevrimiçi Eğitimi
<http://help.elearning.ext.coe.int/>
- AİHM ve kararların icrasına ilişkin önemli Bakanlar Kurulu Tavsiyeleri:
<https://www.coe.int/en/web/human-rights-intergovernmental-cooperation/human-rights-development-cddh/recommendations>
 - CM/Rec(2019)5
 - CM/Rec(2010)3
 - CM/Rec(2008)2
 - Rec(2004)6
 - Rec(2004)5
 - Rec(2002)13
 - R(2000)2

ENNHRI Kaynakları

- Demokrasi ve Hukukun Üstünlüğü web sayfası
<https://www.coe.int/en/web/execution/country-factsheets>
- AİHM Kararlarının Etkin Uygulanmasına İlişkin Eğitim
<http://ennhri.org/our-work/topics/democracy-and-rule-of-law/webinar-series-enhancing-nhris-capacity-for-effective-implementation-of-judgments-of-the-european-court-of-human-rights/>
- ÜİHK'lerin Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi ile İletişimine İlişkin Bilgi Notu
<http://ennhri.org/wp-content/uploads/2019/10/Rule-9-information-note.pdf>
- AİHM Kararlarının Uygulanmasının Desteklenmesi Konusunda ÜİHK'lere yönelik Kılavuz
http://ennhri.org/wp-content/uploads/2019/10/ennhri_guidelines-v2_a4_web.pdf

Avrupa Uygulama Ağı ve Diğer Sivil Toplum Kuruluşları

- Avrupa Uygulama Ağı El Kitabı
<https://www.einnetwork.org/ein-handbooks/#Handbook>

Türkçe versiyonu için
<https://static1.squarespace.com/static/55815c4fe4b077ee5306577f/t/5dc530efdbe4777086cd2ca1/1573204247155/Handbook-EIN-TR-FINAL.pdf>
- Madde 9.2 konusuna Avrupa Uygulama Ağı Kılavuzu
<https://www.einnetwork.org/rule-9-submission-guide>
- AİHM Kararlarının Uygulanmasında Sivil Topluma Yönelik El Kitabı
<https://www.einnetwork.org/advocacy-guide>
- Avrupa Uygulama Ağı Ülke Sayfası
<http://ennhri.org/implementation-of-the-european-convention-on-human-rights/#1611845391886-1dc9f801-0f7c>